รางวัลพระปกเกล้า

สำหรับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่มีความเป็นเลิศ ประจำปี 2559

ด้านการเสริมสร้างเครือข่าย รัฐ เอกชน และประชาสังคม

SANKLANG 5G+

โรงเรียนผู้สูงอายุวัดหัวฝาย
องค์การบริหารส่วนตำบลสันกลาง
อำเภอพาน จังหวัดเชียงราย

คำนำ

องค์การบริหารส่วนตำบลสันกลาง ได้รับรางวัลพระปกเกล้า ประจำปี 2559 ด้านการเสริมสร้างเครือข่าย รัฐ เอกชน และประชาสังคม โดยอ้างถึงหนังสือรางวัลพระปกเกล้าเกียรติภูมิท้องถิ่น 59 KPI Awards จึงได้จัดทำหนังสือเล่มนี้ขึ้นเพื่อเผยแพร่กิจกรรมต่างๆ ที่ทางองค์การบริหารส่วนตำบลสันกลาง และโรงเรียนผู้สูงอายุวัดหัวฝายได้ดำเนินการมาอย่างต่อเนื่องให้พี่น้องประชาชนที่สนใจในการศึกษาค้นคว้าหาความรู้จากกิจกรรมต่างๆ ซึ่งจะเป็นแรงจูงใจให้นำไปพัฒนาความเป็นเลิศและนวัตกรรมใหม่ๆ ขึ้นอย่างต่อเนื่อง และทำให้เกิดประโยชน์สูงสุดแก่ประชาชนชาวตำบลสันกลางอีกด้วย

องค์การบริหารส่วนตำบลสันกลาง

ข้อมูลพื้นฐาน

สถานที่ตั้ง

ตำบลสันกลาง อำเภอพาน จังหวัดเชียงราย 57120

โทรศัพท์ 053-770-014 โทรสาร 053-770-015

ประชากร

8,552 คน (ชาย 4,182 คน หญิง 4,370 คน

พื้นที่

77.91 ตารางกิโลเมตร (ครอบคลุมจำนวน 18 หมู่บ้าน)

รายได้

20,325,736.97 บาท (ไม่รวมเงินอุดหนุน, เงินกู้ เงินจ่ายขาดจากเงินสะสม)

เงินอุดหนุน

9,040,702.00 บาท

คณะผู้บริหาร

1. นายณรงค์ ติ๊บแปง นายกองค์การบริหารส่วนตำบลสันกลาง
2. นายธนภัทร พรมเอ้ย ประธานสภาองค์การบริหารส่วนตำบลสันกลาง
3. นายสมเกียรติ คำแสนยศ ปลัดองค์การบริหารส่วนตำบลสันกลาง

สัดส่วนสมาชิกสภา

ชาย จำนวน 28 คน

หญิง จำนวน 5 คน

องค์การบริการส่วนตำบลสันกลาง มีแนวทางในการดำเนินงานพัฒนาตำบลสันกลาง โดยมีจุดมุ่งหมายให้ทุกภาคส่วน ทั้งองค์การบริหารส่วนตำบลสันกลาง องค์กรต่างๆ รวมทั้งชุมชนมีทิศทางการทำงานเป็นไปแนวทางเดียวกันและเป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน ในลักษณะของเครือข่ายมีการบูรณาการการทำงานไม่ว่าจะเป็นงบประมาณ บุคลากร ตลอดจนวัสดุอุปกรณ์ จนทำให้ตำบลสันกลางประสบความสำเร็จ เป็นตำบลที่มีความเข้มแข็ง สามารถจัดการแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นภายในตำบลได้ และยังสามารถเป็นต้นแบบถ่ายทอดองค์ความรู้ให้กับองค์กรต่างๆ นำไปเป็นแนวทางแก้ไขปัญหา และทิศทางการพัฒนาชุมชน ตามบริบทของชุมชนได้

นอกจากนี้ องค์การบริหารส่วนตำบลสันกลางยังได้ยึดหลัก “Sanklang 5G + Plus” ในการดำเนินงานเพื่อพัฒนาตำบลสันกลาง ดังนี้

G ตัวที่ 1 คือ Good Governance ส่งเสริมการบริหารจัดการที่ดี

การดำเนินการบริหารจัดการโครงการ/กิจกรรมในพื้นที่ ตามหลักหลักธรรมาภิบาล คือ หลักนิติธรรม หลักคุณธรรม หลักความโปร่งใส หลักการมีส่วนร่วม หลักความรับผิดชอบ หลักความคุ้มค่า

G ตัวที่ 2 คือ Good Moral ส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรม

ในส่วนนี้จะเป็นการเสริมสร้าง ปลูกฝัง และพัฒนา ให้ประชาชนทุกเพศ ทุกวัย ทุกอาชีพ มีความรู้ควบคู่ไปกับการมีคุณธรรม จริยธรรม ในการดำเนินชีวิตและอยู่ร่วมกันใ น สังคม

G ตัวที่ 3 คือ Good Culture ส่งเสริมวัฒนธรรม ภูมิปัญญาท้องถิ่น

ส่งเสริมการจัดกิจกรรมตามประเพณีและวัฒนธรรมต่าง ๆ สร้างจิตสำนึกของการเป็นคนท้องถิ่นที่จะต้องร่วมกันอนุรักษ์ภูมิปัญญาที่เป็นเอกลักษณ์ของท้องถิ่น

G ตัวที่ 4 คือ Good Environment การส่งเสริมและอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม

ส่งเสริมให้ประชาชนในท้องถิ่นได้มีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ ช่วยกันดูแลรักษาความสะอาดภายในชุมชน พัฒนาศูนย์ความหลากหลายทางชีวภาพบ่อน้ำพุเย็น

G ตัวที่ 5 คือ Good Agriculture การส่งเสริมและพัฒนาด้านการเกษตร

จากแนวพระราชดำริเกี่ยวกับการส่งเสริมชุมชนหรือการพัฒนาชนบทที่สำคัญๆ คือ การที่ทรงมุ่งช่วยเหลือพัฒนาให้เกิดการพึ่งตนเองได้ของคนในชนบทเป็นหลัก กิจกรรมและโครงการตามแนวพระราชดำริที่ดำเนินการอยู่หลายพื้นที่ทั่วประเทศในปัจจุบันนั้นล้วนแล้วแต่มีเป้าหมายสุดท้ายอยู่ที่การพึ่งตนเองได้ของราษฎรทั้งสิ้น ในการนี้เพื่อเป็นการสนองตอบตาม

แนวพระราชดำริของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว องค์การบริหารส่วนตำบลสันกลางจึงได้ดำเนินการพัฒนาทั้งด้านอาชีพและส่งเสริมการเกษตร ให้เกษตรกรในพื้นที่สามารถดำรงชีพอยู่ได้อย่างมั่นคงเป็นปึกแผ่นต่อไป

+ Plus คือ การเสริมสร้างในการขับเคลื่อนโดยการบูรณาการร่วมกันแบบมีส่วนร่วมในการขับเคลื่อนขององค์กรและเครือข่ายโดยมี โรงเรียนผู้สูงอายุวัดหัวฝาย ส่วนราชการ หน่วยงานภาครัฐ เอกชนและภาคประชาสังคม เป็นหุ้นส่วนในการจัดกิจกรรม ที่มีจุดมุ่งหมายเดียวกัน คือ ความอยู่ดีมีสุขของประชาชน

สำหรับ เครือข่ายและการดำเนินงาน ที่สะท้อนให้เห็นถึงความเป็นเลิศ ด้านการเสริมสร้างเครือข่ายภาครัฐ เอกชน และประชาสังคมขององค์การบริหารส่วนตำบลสันกลาง ได้แก่

โครงการสันกลางสะอาด อาหารปลอดภัย

อาหารเป็นหนึ่งในปัจจัยที่จำเป็นต่อการดำรงชีวิต การบริโภคอาหารที่ไม่สะอาดเป็นสาเหตุสำคัญของการเกิดโรคภัยไข้เจ็บ โดยมีเชื้อโรคและสารปนเปื้อนหลายชนิดที่เป็นอันตรายถึงชีวิต หลักสำคัญในการเลือกรับประทานอาหารนอกเหนือจากรสชาติอาหารแล้ว สิ่งที่ต้องคำนึงและพิจารณาควบคู่ไปด้วย คือคุณค่าตามหลักโภชนาการ คุณภาพ ความสะอาด และปราศจากสารปนเปื้อน รวมทั้งพืชผักผลไม้ก็ต้องปลอดภัยจากสารเคมีกำจัดศัตรูพืชอีกด้วย ซึ่งการได้รับสารพิษตกค้างในอาหาร พืชผักและผลไม้ แม้อาจจะได้รับในปริมาณต่ำ แต่การที่ได้รับเป็นประจำๆ สารพิษอาจสะสมเป็นปัญหาเรื้อรัง และส่งผลกระทบต่อระบบการทำงานต่างๆในร่างกาย เช่น ส่งผลกระทบต่อระบบประสาท ซึ่งสารเคมีกำจัดศัตรูพืชจำนวนมาก มีอันตรายต่อระบบสมองและประสาท โดยจะก่อให้เกิดปัญหาทางด้านความจำเสื่อม สมาธิสั้น เป็นต้น

ปัจจุบันสินค้าที่เป็นประเภทอาหาร เช่น พืชผัก ผลไม้ที่จำหน่ายทั่วไป มักมีสารเคมีตกค้าง จาก การสุ่มตรวจหาสารเคมีตกค้างในผักผลไม้จากห้างสรรพสินค้า และซุปเปอร์มาร์เก็ต ในปี 2557 ผลการวิเคราะห์สารเคมีกำจัดศัตรูพืชพบว่า ผักผลไม้เกินครึ่งหนึ่งที่จำหน่ายอยู่ทั่วไป หรือคิดเป็น 55.9% มีสารเคมีกำจัดศัตรูพืชตกค้างอยู่ โดยพบการตกค้างที่เกินมาตรฐาน MRL หรือปริมาณสารพิษตกค้างสูงสุดที่กำหนดในสินค้าเกษตรของไทยมากถึง 46.6% ส่วนแหล่งที่พบผักผลไม้เกินมาตรฐาน MRL น้อยที่สุด กลับเป็นตลาดทั่วไป

สอดคล้องกับข้อมูลการตรวจหาปริมาณสารเอนไซม์โคลีนเอสเตอเรสในกระแสเลือดในพื้นที่ตำบลสันกลางในปี พ.ศ. 2552 และปี พ.ศ. 2556 ซึ่งมีอัตราและแนวโน้มเพิ่มมากขึ้น โดยในปี 2552 ทั้งหมด 1,798 คน สามารถแปรผลการตรวจ โดยพบระดับไม่ปลอดภัยจำนวน 40 คน คิดเป็นร้อยละ 2.22 ระดับมีความเสี่ยง จำนวน 202 คน คิดเป็นร้อยละ 11.23 ระดับปลอดภัย จำนวน 907 คน คิดเป็นร้อยละ 50.44 และผลการตรวจระดับปกติ 649 คน คิดเป็นร้อยละ 36.10

และในปี 2556 มีการตรวจหาสารเอนไซม์โคลีนเอสเตอเรสในกระแสเลือด ทั้งหมด 1,401 คน สามารถแปรผลการตรวจโดยพบระดับไม่ปลอดภัยจำนวน 17 คน คิดเป็นร้อยละ 1.21 ระดับมีความเสี่ยง จำนวน 314 คน คิดเป็นร้อยละ 22.41 ระดับปลอดภัย จำนวน 561 คน คิดเป็นร้อยละ 40.04 และผลการตรวจระดับปกติ 509 คน คิดเป็นร้อยละ 36.33 จากข้อมูลดังกล่าวแสดงให้เห็นว่า ร้อยละประชากรกลุ่มตัวอย่างความเสี่ยงในระดับปกติค่อนข้างคงที่ ถึงแม้ว่าระดับไม่ปลอดภัยจะมีอัตราที่ลดลง แต่ในระดับปลอดภัยกลับมีอัตราที่ลดลง และที่สำคัญในระดับมีความเสี่ยงมีอัตราแนวโน้มที่สูงเพิ่มขึ้น ซึ่งชี้ให้เห็นว่าประชาชนในตำบลสันกลาง มีความเสี่ยงในการรับพิษจากสารเคมีกำจัดศัตรูพืชสูงขึ้น นั่นหมายถึงภัยจากสารเคมีดังกล่าวกำลังคุกคามสุขภาพโดยรวมของคนไทยทั้งประเทศ ดังนั้นทุกภาคส่วนที่เกี่ยวข้องควรร่วมมือกันแก้ไขปัญหาสารเคมีกำจัดศัตรูพืชอย่างจริงจัง โดยต้องร่วมกันขับเคลื่อนให้มีการกำหนดนโยบายและมาตรการที่จะทำให้ระบบเกษตรคำนึงถึงสุขภาพและสิ่งแวดล้อม รวมทั้งความปลอดภัย

ผลกระทบที่สำคัญอีกประการของสารเคมีเกษตร คือ ปัญหาการตกค้างของสารเคมีในสิ่งแวดล้อม ซึ่งสาเหตุเกิดจากการแพร่กระจายของสารเคมีในระหว่างการฉีดพ่นลงสู่พื้นและบางส่วนระเหยอยู่ในอากาศทำให้มีการสะสมอยู่ในในพื้นดินและน้ำ ซึ่งเป็นที่อยู่อาศัยของสัตว์เลี้ยงและสัตว์ในธรรมชาติ ในที่สุดจะส่งผลทำให้เกิดการสะสมของสารเคมีในห่วงโซ่อาหารและทำให้สิ่งมีชีวิตในระบบห่วงโซ่อาหารทุกระดับได้รับผลกระทบ

จะเห็นได้ว่าจากสภาพปัญหาดังกล่าว ประชาชนที่บริโภคอาหารจะมีความเสี่ยงที่จะได้รับสารเคมีที่ตกค้างอาหารในระดับที่สูง ซึ่งจะมีโอกาสในการเจ็บป่วยจากการได้รับสารเคมีตกค้างและสารปนเปื้อนในอาหาร ตามแต่ประเภทและปริมาณที่ได้รับเข้าสู่ร่างกาย อาจเจ็บป่วยเล็กๆ น้อยๆ ไปจนถึงขั้นเสียชีวิตได้ องค์การบริหารส่วนตำบลสันกลางได้เล็งเห็นความสำคัญของปัญหานี้ และได้จัดทำโครงการนี้เพื่อส่งเสริมให้ประชาชนได้ตระหนักด้านการ

บริโภคอาหารปลอดภัย โดยประเด็นสำคัญคือต้องการให้ระบบการผลิตอาหารที่อยู่ในพื้นที่ของตำบลสันกลาง มีการจัดการและผลิตสินค้าเกษตรและประเภทอื่นที่เกี่ยวข้อง หันมาใส่ใจในด้านการเกษตรแบบปลอดสารเคมี รวมทั้งกระตุ้นให้ประชาชนทั่วไปได้ให้ความสำคัญและใส่ใจต่อสุขภาพของตนเอง โดยปรับเปลี่ยนพฤติกรรมให้บริโภคอาหารที่มีความปลอดภัย และมีผลดีกับสุขภาพ

โครงการสันกลางสะอาด อาหารปลอดภัย เป็นโครงการที่ดำเนินกิจกรรมที่มีความหลากหลายรูปแบบ มีกิจกรรมย่อยที่สนับสนุนโครงการหลายกิจกรรมด้วยกัน ซึ่งแต่ละกิจกรรมก็จะมีลักษณะสนับสนุนซึ่งกันและกัน เริ่มตั้งแต่ระบบการผลิตอาหาร ในประเด็นนี้องค์การบริหารส่วนตำบลสันกลางก็ได้ดำเนินกิจกรรมในการลดการใช้สารเคมีในการเกษตร เช่น การส่งเสริมการผลิตและการใช้เชื้อราบิวเวอร์เรียและไตรโคเดอร์มา ซึ่งเป็นเชื้อราในการกำจัดแมลงศัตรูพืชแทนการใช้สารเคมีกำจัดศัตรูพืช ซึ่งมักมีสารตกค้างในอาหารจำพวกพืชผักผลไม้จากข้อมูลสภาพปัญหาข้างต้น และการส่งเสริมให้เกษตรกรมาใช้ปุ๋ยหมักและน้ำหมักชีวภาพมาใช้ด้วย เพื่อลดการใช้สารเคมีจำพวกปุ๋ย และฮอร์โมน นอกจากเป็นการลดต้นทุนในการผลิตแล้วยังเป็นการลดการใช้สารเคมีอีกทางด้วย สำหรับตัวเกษตรกรผู้ผลิตอาหารเอง ก็ได้มีโครงการตรวจหาสารพิษตกค้างในร่างกาย เพื่อให้เกษตรกรได้รับทราบถึงระดับสารพิษในร่างกายของตนเอง อันจะเป็นการป้องกันและปรับเปลี่ยนพฤติกรรมของเกษตรกรให้หันมาลดการใช้สารเคมี หรือการหันมาทำการเกษตรแบบปลอดสารพิษ เพื่อผลิตอาหารในภาคเกษตรที่มีความปลอดภัยต่อไป นอกจากนี้ยังมีกิจกรรมที่ส่งเสริมให้ประชาชนในทุกครัวเรือนได้หันมาปลูกผักสวนครัวเพื่อบริโภคในครัวเรือน โดยเน้นการปลูกแบบปลอดสารเคมี เน้นเศรษฐกิจแบบพอเพียง รวมทั้งส่งเสริมให้มีการดูแลสุขภาพ การจัดบ้านเรือนให้มีความสะอาดไม่มีโรคติดต่อ การปรับสภาพแวดล้อมในชุมชนให้มีระเบียบ สวยงาม สะอาด โดยผ่านโครงการประกวดหมู่บ้าน สันกลางสะอาด ปราศจากโรคภัยฯ ปี 2558 กิจกรรมส่งเสริมสุขภาพ ๓ อ. ๒ ส. แบบวิถีล้านนา ก็เป็นอีกกิจกรรมหนึ่งที่ส่งเสริมให้คน ๓ วัย อันประกอบด้วย วัยเด็ก วัยผู้ใหญ่ และวัยชรา เข้ามาร่วมกิจกรรม เพื่อสร้างความตระหนักในการดูแลแลใส่ใจสุขภาพ การให้ความรู้ที่เป็นประโยชน์ การเลือกบริโภคอาหารที่ปลอดภัย

นอกจากนี้แล้วในการบูรณาการกับหน่วยงานที่ปฏิบัติงานในพื้นที่ที่เกี่ยวข้องในการผลิตอาหารก็มีหลากหลายกิจกรรม เช่น สำนักงานปศุสัตว์ ได้ร่วมโครงการฟาร์มปลอดโรค

สำนักงานประมง ได้ร่วมโครงการสมาร์ทฟาร์มเมอร์ และสำนักงานเกษตร โครงการผลิตสินค้าเกษตรให้ได้มาตรฐาน GAP(Good AgriculturalPractice) ศูนย์บริหารศัตรูพืช ศูนย์บริการและถ่ายทอดเทคโนโลยีการเกษตร สำนักงานเกษตรอำเภอพาน ได้ร่วมโครงการส่งเสริมการใช้และขยายเชื้อราบิวเวอร์เรียและเชื้อราไตรโคเดอร์มาร์ และโครงการส่งเสริมการผลิตปุ๋ยหมักและน้ำหมักชีวภาพเพื่อลดต้นทุนการผลิต เป็นต้น

ในด้านประชาสัมพันธ์ องค์การบริหารส่วนตำบลสันกลางได้มีการประชาสัมพันธ์ในเชิงรุกโดยมีรณรงค์เสริมสร้างทัศนคติในการให้ความสำคัญในการเลือกซื้ออาหารและผลิตภัณฑ์อาหารที่ปลอดภัย มีคุณภาพ แก่กลุ่มเป้าหมายทั่วไป และการสร้างทัศนคติในการทำการเกษตรปลอดสารพิษแก่กลุ่มเป้าหมายเฉพาะ โดยผ่านสื่อประชาสัมพันธ์ที่หลากหลายช่องทาง เช่น เว็บไซต์ Social Media สถานีวิทยุชุมชน เสียงตามสาย สื่อแผ่นพับ และรถประชาสัมพันธ์ เป็นต้น

จากการดำเนินงานโครงการสันกลางสะอาด อาหารปลอดภัย ส่งผลให้

- ร้อยละ 70 ของประชาชนในตำบลสันกลางมีความตระหนักและใส่ใจเรื่องการบริโภคอาหารปลอดภัย
- ร้อยละ 80 ของครัวเรือนในตำบลสันกลางมีการปลูกผักสวนครัวปลอดสารเคมี เพื่อบริโภคในครัวเรือน
- ร้อยละ 70 ของประชาชนในตำบลสันกลางมีความเข้าใจและสามารถเลือกซื้อและบริโภคอาหารที่มีความปลอดภัย
- ร้อยละ 80 ของเกษตรกรในตำบลสันกลางได้รับทราบข้อมูลสุขภาพของตนเอง ในเรื่องสารเคมีตกค้างในร่างกาย
- ร้อยละ 80 ของเกษตรกรในตำบลสันกลางได้รับความรู้ และสามารถป้องกันตัวเองจากสารเคมีจากการทำการเกษตรได้อย่างถูกวิธี
- ร้อยละ 60 ของเกษตรกรในตำบลสันกลางได้หันมาใช้สารชีวินทรีย์ในการกำจัดศัตรูพืชทางการใช้สารเคมีที่อันตราย
- เกษตรกร สามารถลดต้นทุนการผลิต จากการใช้ปุ๋ยหมักและปุ๋ยน้ำหมักชีวภาพแทนการใช้ปุ๋ยเคมี ลดต้นทุนการผลิตได้ไม่น้อยกว่า ร้อยละ 15
- ร้อยละ 80 ของสินค้าเกษตรที่ผลิตในตำบลสันกลางมีความปลอดภัย ไม่มีสารเคมีตกค้างเกินกว่าในระดับที่อาจเป็นอันตรายต่อสุขภาพ

และดัชนีชี้วัดผลความสำเร็จของโครงการที่สำคัญที่สุด คือ สุขภาพของประชาชนตำบลสันกลาง ในปี 2558 มีการตรวจหาสารเอนไซม์โคลีนเอสเตอเรสในกระแสเลือด ทั้งหมด 1,623 คน สามารถแปรผลการตรวจโดยพบระดับไม่ปลอดภัยจำนวน 5 คน คิดเป็นร้อยละ 0.31 ระดับมีความเสี่ยง จำนวน 151 คน คิดเป็นร้อยละ 9.30 ระดับปลอดภัย จำนวน 707 คน คิดเป็นร้อยละ 43.56 และผลการตรวจระดับปกติ 760 คน คิดเป็นร้อยละ 46.83 แสดงให้เห็นว่าประชากรกลุ่มตัวอย่างความเสี่ยงในระดับปกติมีเพิ่มมากขึ้น ระดับไม่ปลอดภัยก็มีอัตราที่เพิ่มขึ้นเช่นเดียวกัน แต่ในระดับปลอดภัยมีอัตราที่ลดลง และระดับมีความเสี่ยงมีอัตราลดลงเช่นเดียวกัน ซึ่งชี้ให้เห็นว่าประชาชนในตำบลสันกลาง มีสุขภาพร่างกายที่มีความเสี่ยงในการรับพิษจากสารเคมีกำจัดศัตรูพืชลดลง เป็นตัวชี้วัดที่ชี้ให้เห็นว่าโครงการสันกลางสะอาดอาหารปลอดภัยประสบความสำเร็จอย่างดียิ่ง

โรงเรียนผู้สูงอายุวัดหัวฝาย

การเปลี่ยนแปลงโครงสร้างประชากรของประเทศไทย ทำให้ประชากรในวัยผู้สูงอายุเพิ่มขึ้นประกอบกับการเปลี่ยนแปลงทางด้านเศรษฐกิจและสังคม มีผลให้ลักษณะครอบครัวไทยเปลี่ยนจากครอบครัวขยาย ไปสู่ครอบครัวเดี่ยว ความสัมพันธ์ระหว่างสมาชิกในครอบครัวลดลง จำนวนผู้ที่จะทำหน้าที่ดูแลผู้สูงอายุในครอบครัวลดลง มีเวลาให้ผู้สูงอายุลดลง ขาดการให้ความรักและความอบอุ่น ผู้สูงอายุจึงถูกทอดทิ้งให้อยู่โดดเดี่ยว ดำเนินชีวิตเพียงลำพัง

จากสภาพสังคมที่เปลี่ยนแปลงไป ทำให้ผู้สูงอายุต้องเผชิญกับปัญหาในการปรับตัวเพื่อให้สอดคล้องกับสังคมในปัจจุบัน ทั้งในด้านความคิด ความเข้าใจ และ[illegible] ให้ผู้สูงอายุเกิดความน้อยใจ ความเครียด ความคับข้องใจ แยกตัวออกจากสังคม ขาดสัมพันธภาพกับสมาชิกในครอบครัว ท้อแท้และเบื่อหน่ายในชีวิต ประกอบกับ วัยสูงอายุเป็นวัยที่ต้องเผชิญกับรูปแบบการดำเนินชีวิตแบบใหม่ ต้องออกจากงาน มีรายได้ลดลง ภาวะสุขภาพเสื่อมลง มีโรคทางกายเพิ่มมากขึ้น มีสารชีวเคมีและฮอร์โมนลดลง การสูญเสียสิ่งสำคัญของชีวิต เช่น การสูญเสียคู่ชีวิต เพราะตายจากการสูญเสียบุตรเพราะแยกไปมีครอบครัว การสูญเสียตำแหน่งหน้าที่การงาน การสูญเสียสถานภาพหรือบทบาททางสังคม ตลอดจนการสูญเสียการเป็นที่พึ่งของครอบครัว สิ่งเหล่านี้ล้วนเป็นปัจจัยสำคัญที่ส่งผลกระทบต่อจิตใจของผู้สูงอายุและหากผู้สูงอายุไม่ได้รับการดูแลเอาใจใส่จากบุคคลใกล้ชิดด้วยแล้ว จะยิ่งส่งเสริมให้ผู้สูงอายุว้าเหว่ มีภาวะซึมเศร้าและความรู้สึกมีคุณค่าในตนเองลดลงจนเกิด

ความรู้สึกสิ้นหวัง แยกตัวออกจากสังคม เป็นผลให้เกิดความผิดปกติทางจิตใจที่รุนแรงและอาจเป็นอันตรายต่อชีวิตได้

ผู้สูงอายุที่อยู่ในโรงเรียนผู้สูงอายุ จำนวน 170 คน คิดเป็นร้อยละ 9.84 จากประชากรผู้สูงอายุทั้งตำบล จำนวน 1,727 คน

องค์การบริหารส่วนตำบลสันกลาง ได้ตระหนักถึงปัญหาดังกล่าว ประกอบกับภายในตำบลสันกลางมีประชากรผู้สูงอายุทั้งตำบล จำนวนมากถึง 1,727 คน จึงได้ดำเนินการจัดตั้งโรงเรียนผู้สูงอายุวัดหัวฝายขึ้น โดยประชาคมเพื่อสร้างความเข้าใจและความร่วมมือจากชุมชน ได้คัดเลือกและแต่งตั้งคณะทำงานขับเคลื่อนการดำเนินงานโรงเรียนผู้สูงอายุ จากนั้นจึงได้จัดทำแผนการดำเนินงาน และขับเคลื่อนการดำเนินงานของโรงเรียนผู้สูงอายุวัดหัวฝาย โดยในการบริหารจัดการโรงเรียนผู้สูงอายุ ได้ใช้หลัก 5 ก ประกอบด้วย

กลุ่ม. ต้องสร้างการรวมกลุ่มของผู้สูงอายุให้เกิดขึ้น ทั้งที่เป็นกลุ่มแกนนำคณะทำงานและกลุ่มสมาชิก หรือกลุ่มนักเรียนผู้สูงอายุ ซึ่งเป็นเป้าหมายของการทำงาน ในขั้นนี้อาจมีกลยุทธ์ในการสร้างความเป็นกลุ่มก้อนได้หลายวิธี เช่น การเปิดรับสมัครสมาชิกหรือนักเรียนผู้สูงอายุ การต่อยอดจากกลุ่มเดิมที่เคยมีอยู่ในชุมชน เช่น ชมรมผู้สูงอายุ การสร้างสัญลักษณ์ของความเป็นกลุ่มสมาชิก อาทิ มีสัญลักษณ์โรงเรียนผู้สูงอายุ มีเสื้อสัญลักษณ์ของนักเรียนผู้สูงอายุ เป็นต้น

กรรมการ. ถือเป็นตัวแทนของสมาชิกกลุ่มที่จะทำหน้าที่ในการบริหารจัดการกลุ่มให้การทำงานประสบความสำเร็จ ทั้งนี้ควรสร้างกระบวนการคัดเลือกผู้ที่จะทำหน้าที่ดังกล่าว แบ่งหน้าที่ความรับผิดชอบ ช่วยกันขับเคลื่อนการทำงานให้ประสบความสำเร็จ เป็นการสร้างกระบวนการมีส่วนร่วมให้การบริหารจัดการโรงเรียนผู้สูงอายุมีประสิทธิภาพ

กติกาหรือข้อตกลงร่วมกัน. ต้องเกิดจากความเห็นพ้องต้องกันของสมาชิกในโรงเรียนผู้สูงอายุ เหมือนเป็นสัญญาใจที่มีต่อกันว่าจะร่วมกันยึดถือและปฏิบัติตาม ซึ่งจะเป็นแนวทางที่ทำให้การดำเนินงานของโรงเรียนผู้สูงอายุ มีทิศทางการทำงานที่ชัดเจน แม้ว่าเปลี่ยนแปลงคณะกรรมการชุดใหม่จะยังคงมีแนวทางการทำงานเดิมให้เห็นและพัฒนาต่อยอดได้

กิจกรรม. ในระยะเริ่มแรกอาจเน้นไปที่การสร้างกิจกรรมในการแก้ไขปัญหาง่าย ๆ ไม่ซับซ้อน เช่น การจัดให้มาพบปะกันอาทิตย์ละ 1 วัน มีกิจกรรมร้องเพลง กิจกรรมนันทนาการรูปแบบอื่น ๆ กิจกรรมถ่ายทอดภูมิปัญญาให้กับเด็กและเยาวชนหรือการรวมกลุ่ม ออกกำลัง

กาย เมื่อมีประสบการณ์มากขึ้น จึงเคลื่อนไปสู่การทำกิจกรรมที่ตอบสนองปัญหาและความต้องการที่มีความซับซ้อนมากขึ้น เช่น การบูรณาการโรงเรียนผู้สูงอายุเข้ากับ การทำงานของ **“ธนาคารความดี”**

กองทุน การขับเคลื่อนงานของโรงเรียนผู้สูงอายุให้เป็นไปอย่างมั่นคงจำเป็นต้องเรียนรู้วิธีการหางบประมาณเพื่อการดำเนินงานด้วยตนเอง วิธีการหางบประมาณเข้ากองทุนของกลุ่ม อาจจำแนกได้เป็น การสร้างกองทุนของตนเองการเก็บค่าสมาชิก การขอรับบริจาคจากผู้มีจิตศรัทธา การจำหน่ายผลิตภัณฑ์ของกลุ่ม

โรงเรียนผู้สูงอายุวัดหัวฝายได้ดำเนินกิจกรรมที่หลากหลายเพื่อส่งเสริมคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุ ตัวอย่างเช่น

โครงการกายขยับ ปฏิบัติธรรม สร้างจิตสดใส ผู้สูงวัยแข็งแรง **โดย** ได้มีการจัดกิจกรรมส่งเสริมสุขภาพ ได้แก่

1. กิจกรรมการออกกำลังกาย โดยการปั่นจักรยาน
2. กิจกรรมนันทนาการ การละเล่นและกีฬาฮาเฮ
3. กิจกรรมการปฏิบัติธรรมในวัด โดยการฟังธรรม ทำสมาธิ

โครงการพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุ จัดกิจกรรมอบรมให้ความรู้ในการดูแลตนเอง ตามหลัก 3 อ. อาหาร ออกกำลังกาย อารมณ์

โครงการอบรมให้ความรู้แก่ผู้สูงอายุ ในเรื่องต่างๆ ที่จำเป็นต่อชีวิตประจำวัน เช่น การอ่าน-เขียนภาษาไทย ภาษาอาเซียน การใช้คอมพิวเตอร์ การใช้โทรศัพท์ การใช้ไลน์ การฝึกอาชีพฯ

ประโยชน์ที่ผู้สูงอายุได้รับจากโรงเรียนผู้สูงอายุ มีดังต่อไปนี้

1. ด้านสุขภาพร่างกาย ได้ออกกำลังกายเป็นประจำสม่ำเสมอ ทำให้สุขภาพแข็งแรง กระฉับกระเฉง ลดความเสี่ยงจากการเจ็บป่วย ลดระยะเวลาการพึ่งพาผู้อื่น อายุยืน

2. ด้านจิตใจ ช่วยให้คลายเหงา จิตใจกระชุ่มกระชวย สดชื่น อารมแจ่มใสเบิกบานไม่หงุดหงิด ไม่ซึมเศร้า วิตกกังวล หรือเครียดง่าย คนในครอบครัวก็รู้สึกดีมีความสุขไปด้วย รู้สึกภาคภูมิใจและตระหนักในคุณค่าความสามารถของตนเอง มีมุมมองเชิงบวกต่อตนเอง

3. ด้านสังคม. ช่วยพัฒนาตนให้เป็นคนทันสมัย ทันโลก ทันเหตุการณ์ ติดตามข่าวสารบ้านเมืองและของโลก สามารถพูดคุยสื่อสารกับสมาชิกภายในบ้านที่ต่างวัยกันได้รู้เรื่อง ลดช่องว่างระหว่างวัย มีความสัมพันธ์ที่ดีกับคนวัยเดียวกันและคนต่างวัย ได้รับการยอมรับในฐานะสมาชิกของกลุ่ม

4. ด้านจิตปัญญา. รู้เท่าทันและเข้าใจสิ่งต่าง ๆ ที่เกิดขึ้น สามารถปรับตัวและดำเนินชีวิตได้อย่างเหมาะสมตามวัย ทำให้ใช้ชีวิตที่เหลืออยู่อย่างไม่ประมาท วางตัวเป็นคุณปู่ คุณย่าที่น่าเคารพนับถือ เข้าใจบุตรหลาน เข้าใจในความเปลี่ยนแปลงของตนเองไม่ติดยึดกับความคิดเก่าๆ ไม่คาดหวังให้ลูกหลานเป็นอย่างที่ตนเองต้องการ ได้สอนหรือให้คำแนะนำบุตรหลานอย่างมีเหตุผล

5. ด้านเศรษฐกิจ เรียนรู้ทักษะทางด้านอาชีพ สามารถนำไปประกอบอาชีพสร้างงานสร้างรายได้ ช่วยเหลือตนเองต่อไป

นอกจากนี้ ประโยชน์ที่ชุมชนและสังคมได้รับจากการตั้งโรงเรียนผู้สูงอายุวัดหัวฝาย คือ โรงเรียนผู้สูงอายุเป็นพื้นที่เรียนรู้และถ่ายทอดประสบการณ์ ภูมิปัญญาและวัฒนธรรมท้องถิ่น เช่น ดนตรี การประกอบอาหาร งานฝีมือ ภาษา หรือทักษะในงานด้านอื่นๆ ช่วยสอน ช่วยฝึกหัดเด็กหรือผู้ที่สนใจในชุมชน ให้มีโอกาสได้เรียนรู้สืบทอดทักษะ วัฒนธรรมจากคนรุ่นหนึ่งไปสู่อีกรุ่นหนึ่งเพื่อดำรงไว้ซึ่งศิลปวัฒนธรรมของชาติให้คงไว้สืบต่อไป

และโรงเรียนผู้สูงอายุเป็น **“เวที”** ที่เปิดโอกาสให้ผู้สูงอายุมีส่วนร่วมในการทำประโยชน์ต่อชุมชนและสังคม รวมทั้งอาจเป็นแรงผลักดันให้เข้าร่วมเป็นอาสาสมัครในชุมชนต่อไป

ประมวลภาพ

ประมวลภาพ

ประมวลภาพ

ประมวลภาพ

www.sanklangphan.go.th